

ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

ΚΑΙ

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Σε περίπτωση κατά την οποία πλήττεται επί ακυρότητι διαδικαστική πράξη, ως καταχρηστικώς ασκουμένη, (είτε διότι έχουν παραβιασθεί οι κανόνες των δικονομικών χρηστών ηθών, καθώς της δικονομικής καλής πίστης είτε διότι έχει παραβιασθεί το καθήκον της καλόπιστης διεξαγωγής της δίκης, (καθήκον αληθείας)¹ ή το καθήκον της μη προβολής αντιφατικών ισχυρισμών (καθήκον πληρότητας) ή το καθήκον της μη προβολής ακυρότητας την οποία ο ίδιος ο αιτών προκάλεσε²), η διάταξη του άρθρου 281 ΑΚ είναι εξ ορισμού ανεφάρμοστη, διότι αυτή ορά αποκλειστικώς δικαιοπραξίες του ουσιαστικού (κι όχι του δικονομικού) δικαίου³· αντιθέτως, η καταχρηστικότητα διαδικαστικής πράξης ρυθμίζεται αποκλειστικώς από κανόνες το δικονομικού δικαίου και ειδικότερα από τις ΑΚ 116 και 160 § 2⁴.

Η πρώτη από τις διατάξεις αυτές, επιβάλλει στους διαδίκους, (καθώς και τους νομίμους εκπροσώπους, αλλά και στους πληρεξουσίους δικηγόρους αυτών), να τηρούν στη δίκη τους κανόνες των χρηστών ηθών και της καλής πίστης, να αποφεύγουν ενέργειες που φανερά οδηγούν στην παρέλκυση της δίκης, να εκθέτουν τα πραγματικά γεγονότα που αναφέρονται στην υπόθεση, έτσι ακριβώς όπως τα γνωρίζουν, με

¹ ΚΠολΔ 116.

² ΚΠολΔ 160 § 2 : venire contra factum proprium.

³ **Μπέης**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, (3^η έκδοση), § 12 (12.2.), σελ. 94. **Ο ίδιος**, Κύρος των διαδικαστικών πράξεων επί παραβάσεως των αρχών της καλής πίστης ή των χρηστών ηθών, ΝοΒ 13, σελ. 297 επ. **Ράμμος**, Η κατάχρησις δικαιώματος εις την ΠολΔ μετά τον αστικόν κώδικα, ΝΔικ 4, σελ. 349 επ. και 5, σελ. 125 επ. **Δεληκωστόπουλος**, Φύσις του δικαιώματος προς έγερσιν αγωγής κατάχρησις και αποδυνάμωσις αυτού και γενικώς των δικονομικών δικαιωμάτων, ΝοΒ 13, σελ. 324 επ. ΑΠ 683/1999 Ελλ-Δνη 41/379. ΑΠ 909/1992 Ελλ-Δνη 35/1032. ΑΠ 224/1986 Ελλ-Δνη 27/1109. ΑΠ 13/1981 Δ. 12/289. ΑΠ 892/1980 ΝοΒ 29/284. ΑΠ 395/1972 ΝοΒ 20/1152. ΕφΑθ 1200/1992 Ελλ-Δνη 35/389. ΕφΑθ 8999/1984 ΝοΒ 33/299, με σημείωση **Δωρή**.

⁴ **Μπέης**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, (3^η έκδοση), § 12 (12.2.), σελ. 94. **Ο ίδιος**, ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 116 ΙΙΙ σελ. 595. **Κλαμαρής**, Η καταχρηστική άσκησις δικαιώματος εν τω αστικώ δικονομικώ δικαίω, (έκδ. 1980), σελ. 319. **Ράμμος**, Εγχειρίδιον ΠολΔ, τ. Ι (έκδ. 1961), § 228 σελ. 642-645.

πληρότητα και σύμφωνα με την αλήθεια⁵, αποφεύγοντας διφορούμενες και ασαφείς εκφράσεις. Η δεύτερη από τις εν λόγω διατάξεις, ορίζει ότι δεν δικαιούται να προτείνει την ακυρότητα (κατά την ΚΠολΔ 159⁶) διαδικαστικής πράξης εκείνος που είχε ενεργήσει την προσβαλλομένη ως άκυρη πράξη ή εκείνος του οποίου η συμπεριφορά προκάλεσε την ακυρότητα ή εκείνος ο οποίος, αφού είχε συντελεσθεί η άκυρη πράξη, παραιτήθηκε ρητώς ή σιωπηρώς από την πρόταση της ακυρότητας. Τούτο, διότι κακόπιστη (και άρα καταχρηστική) είναι η συμπεριφορά του διαδίκου, που έρχεται σε αντίθεση με την κατάσταση εμπιστοσύνης, την οποία έχει δημιουργήσει στον αντίδικό του με τις δικές του πράξεις, με αποτέλεσμα να μην του δίδεται δικαίωμα να προσφύγει ακυρωτικώς κατά διαδικαστικών πράξεων, που προέκυψαν από δική του συμπεριφορά (απαγόρευση του *venire contra factum proprium*)⁷. Πρόκειται συνεπώς για νομοθετική εκδήλωση της αρχής «ο εξ οικείου αμαρτήματος ζημιούμενος ου δοκεί ζημιούσθαι»⁸.

Εξ άλλου, κατά μία γνώμη, η ΚΠολΔ 116 δεν θεσμοθετεί το απαράδεκτο ή την ακυρότητα της προσβαλλομένης ως καταχρηστικής διαδικαστικής πράξης, ως γνήσια δικονομική κύρωση⁹ η εν λόγω πράξη τιμωρείται μόνο με ποινές τάξης (ΚΠολΔ 205 αριθ.2)⁹⁻¹⁰. Κατ' άλλη όμως

⁵ **Νίκας**, στον ΚΠολΔικ των Κεραμέως/Κονδύλη/Νίκα, υπό το άρθρο 116, § § 11 και 12 σελ. 260-261. ΕφΚρήτης 609/1994 Δ. 27/295. ΕφΑθ 4340/1988 Ελλ-Δνη 1990/377. ΕφΑθ 5454/1986 Ελλ-Δνη 28/1448. ΕφΘεσ 772/1982 Αρμ. 1983/128. ΕφΠατρ 77/1976 ΝοΒ 1977/219.

⁶ **Νίκας**, ΠολΔ ΙΙ σελ. 110.

⁷ **Μπέης**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, (3^η έκδοση), § 12 (12.4.3.), σελ. 97. **Δεληκωστόπουλος/Σινανιώτης**, ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 162 Ι σελ. 35. **Ράμμος**, Στοιχεία ΕλλΠολΔικ, τ. Ι (έκδ. 1961), § 112 ν σελ. 294. ΟλομΑΠ 702/1979 ΝοΒ 1980/34. ΑΠ 1314/1982 Ελλ-Δνη 1983/413. ΕφΑθ 4220/1992 ΑρχΝομ 1992/653. ΕφΔωδ 275/1991 Ελλ-Δνη 1995/400.

⁸ **Μπέης**, Η ανίσχυρος διαδικαστική πράξις, (έκδ. 1968), § 8 ΙΙ 2 σελ. 283. **Ο ίδιος**, ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 160 § ΙΙΙ 3 σελ. 837. **Οικονομόπουλος**, τ. Ι α' σελ. 349.

⁹ **Κεραμέυς**, Αστικό δικονομικό δίκαιο, τ. ΙΙ (έκδ. 1986) § 70, σελ. 197-198. **Ράμμος**, Εγχειρίδιον, τ. Ι § 228 σελ. 624 επ. ΑΠ 5/1998 Ελλ-Δνη 40/57 και 1098. ΕφΑθ 9618/1998, αδημ. στο νομικό τύπο. ΕφΑθ 308/2003, αδημ. ΕφΚρήτης 609/1994, ανωτ.

¹⁰ Για την ιστορική ερμηνεία της διατάξεως του άρθρου 116, βλ. στα πρακτικά της Αναθεωρητικής Επιτροπής του ΚΠολΔ (στις σελ. 60-61), όπου καταδεικνύεται ότι η Επιτροπή αυτή, μολοντί αντιμετώπισε ως δυνητική την ανωτέρω κύρωση, σε περίπτωση κατά την οποία ο διάδικος δεν θα τηρήσει του κανόνες των χρηστών ηθών και της καλής πίστης, ωστόσο δεν την περιέλαβε στο τελικό κείμενο της διατάξεως. Βλ. επίσης υπό την προϊσχύσασα Πολιτική Δικονομία, η οποία δεν περιείχε διάταξη αντίστοιχη προς την περί ης ο λόγος, όμως από εσμό άλλων διατάξεων και ιδίως των άρθρων 205, 206 και 178, (πρβλ. και ΚρητΠολΔικ 208 και 605), προέκυπτε ότι και τότε υφίστατο καθήκον των διαδίκων να τηρούν τις αρχές της καλής πίστης κατά την διεξαγωγή της δίκης. Κατά δε τους κλασσικούς ερμηνευτές στο πεδίο του δικονομικού δικαίου, η κύρωση από την παράβαση των διατάξεων αυτών της Πολιτικής Δικονομίας και της

άποψη, η παραβίαση της ανωτέρω διατάξεως τίκτει δικονομικό απαράδεκτο της καταχρηστικώς ασκουμένης διαδικαστικής πράξης¹¹, εάν αυτή είναι επιτευκτική, ακυρότητά της δε εάν είναι διαμορφωτική και μάλιστα ανεξαρτήτως βλάβης του διαδίκου, διότι ο σεβασμός των αρχών της καλής πίστης έχει αναχθεί σε θεμελιώδη δικονομική αρχή χάριν του δημοσίου συμφέροντος¹². Επιπροσθέτως, επιβάλλονται στον διάδικο και ποινές τάξεως (ΚΠολΔ 205)¹³, καθώς και τα δικαστικά έξοδα του αντιδίκου του (βλ. την ΚΠολΔ 185 αριθ. 3)¹⁴. Αμφισβήτηση κρατεί στο εάν, ο διάδικος που ηττήθηκε με ανήθικες μεθόδους,δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση από τον αντίδικό του, κατά την ΑΚ 919¹⁵.

Κρητικής Πολιτικής Δικονομίας, δεν ήταν το απαράδεκτο ή η ακυρότητα της οικείας διαδικαστικής πράξης που ασκούσαν κατά παράβαση των αρχών αυτών, παρά άλλες κυρώσεις και συγκεκριμένως ποινές τάξης, αντίστοιχες προς εκείνες της ΚΠολΔ 205 αριθ. 2 [Βλ. **Ράμμο**, Στοιχεία ελληνικής πολιτικής δικονομίας, τ. Ι (έκδ. 1961), § 103 σελ. 243].

¹¹ ΑΠ 1142/2006 ΝοΒ 2006/1295, ΧρονιδΔικ 2006/903. ΕφΑθ 5454/1986 Δ. 1987/203. ΕφΑθ 4468, 4469/1992 Δ. 1993/31.

¹² **Μπέης**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, § 12 (12.6.), σελ. 99. **Ο ίδιος**, ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 116 § VIII 1α' σελ. 612 και 2α' σελ. 614.

¹³ **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 116 § VIII 2β' σελ. 615.

¹⁴ **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 116 § VIII 2γ' σελ. 613.

¹⁵ Βλ. τις εκατέρωθεν απόψεις, στον **Μπέη**, , ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 116 § VIII 2δ' σελ. 613-614.